

REMISSVAR

2025-04-09

Dnr: BO 2025-0012

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av Betänkandet Förstärkningsundervisning i skolan - en försöksverksamhet för fler behöriga elever (SOU 2024:94)

(dnr U2025/00079)

Barnombudsmannen yttrar sig utifrån sitt uppdrag att företräda barns rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Barnombudsmannen begränsar sitt yttrande till följande synpunkter.

7.1 En treårig försöksverksamhet med förstärkningsundervisning

Utredningens bedömning är att det finns två huvudalternativ för hur mer obligatorisk undervisningstid bör ges till elever – förstärkningsundervisning under begränsade perioder för ett urval av elever respektive undervisning i halvklass för alla elever, i vissa ämnen i låg- och mellanstadiet. Utredningen lämnar förslag på att dessa alternativ ska provas under en treårig försöksverksamhet.

Barnombudsmannen välkomnar förslag som syftar till att stärka barns rätt till utbildning enligt artikel 28 i barnkonventionen. Barnombudsmannen välkomnar även förslag som syftar till att elever ska få undervisning i mindre undervisningsgrupper. Däremot ser Barnombudsmannen vissa risker med det aktuella upplägget som myndigheten vill lyfta inför den fortsatta beredningen.

I samtal med Barnombudsmannen har barn berättat om brister i anpassningar och särskilt stöd i skolan. Det kan handla om att behov av stödinsatser upptäcks för sent eller att insatserna dröjer, uteblir eller inte motsvarar stödbehovet. Barn berättar också om svårigheter att tillgodogöra sig undervisning i stora klasser. Så här har tre ungdomar berättat om sina erfarenheter från skolan:

*"Jag hade mycket ångest och tyckte inte om att vara i stora klasser. Det blev för mycket för mig."*¹

*"I åttan fick jag börja i mindre klass, och då fungerade det. Hela åttan funkade för då hade jag bra lärare och vi hade mindre klass och jag fick vänner där. Annars har det inte funkat."*²

¹ Barnombudsmannen (2025). "Ni måste hinna före" – Barns och ungas berättelser om att vara frihetsberövad.

² Barnombudsmannen (2024). "Hur dåligt måste man må egentligen" – Samhällets insatser för att främja barns psykiska hälsa.

*"Jag kan inte sitta stilla i sex timmar vid en bänk. Det blev istället att jag gick och skolkade."*³

Barnombudsmannen ser en risk att förstärkningsundervisning under begränsade perioder kan komma att användas för en grupp elever som inte mår bra med varken stora elevgrupper eller fler undervisningstimmar. Det gäller inte minst barn med funktionsnedsättningar. Barnombudsmannen ser även en risk när det gäller båda alternativen att en effekt kan bli att vissa elever inte får de individuella anpassningar och det särskilda stöd som de behöver och har rätt till. Exempelvis kan förstärkningsundervisning komma att användas som ett första alternativ istället för att direkt ge barn det individuellt anpassade stöd som barnet har rätt till och behöver.

För att minimera riskerna måste beslut om barns deltagande i den föreslagna försöksverksamheten alltid utgå från en individuell bedömning av barnets bästa i enlighet med artikel 3 i barnkonventionen. Verksamheterna måste också säkerställa att försöksverksamheten inte påverkar barns rätt till anpassningar och särskilt stöd på ett negativt sätt. Rektor och huvudman har ett stort ansvar i att besluta vilka elever som ska delta i försöksverksamheten och att planera och genomföra verksamheten. Barnombudsmannen betonar i sammanhanget att en försöksverksamhet i en skola aldrig är försöksverksamhet för det barn som faktiskt deltar i den. Den är en del av barnets skolgång som aldrig kan göras om. Det är således av yttersta vikt att en försöksverksamhet som denna planeras, genomförs, utvärderas och följs upp utifrån de individuella barnens behov och bästa.

Skolverket ska följa upp och utvärdera försöksverksamheten. Det blir viktigt för att avgöra att om den stärker rättigheterna för de barn som ingått.

Barnombudsmannen menar dock att utvärderingen inte bara ska fokusera på hur elevernas kunskaper påverkas, vilket utredningen föreslår. Hänsyn måste också tas till andra viktiga faktorer som påverkar barns skolgång. Det kan till exempel handla om hur elevernas sociala förmågor utvecklas och hur deras psykiska hälsa påverkas.

Barnombudsmannen anser också att det är centralt att barnens egna erfarenheter och upplevelser är en del av utvärderingen. Det är avgörande för att förstå hur verksamheten påverkat barn i praktiken och för att kunna göra förbättringar som utgår från barnets bästa.

7.2 En permanent reglering för förstärkningsundervisning

Utredningen bedömer att finns skäl att överväga om en grundläggande reglering av klass- eller gruppindelning och klass- eller gruppstorlekar bör återinföras. Barnombudsmannen instämmer med bedömningen och vill betona att barns berättelser om hur stora klasser har gjort det svårt för dem att klara av skolan behöver tas på allvar.

Beslut har fattats av barnombudsmannen Juno Blom. Föredragande i ärendet har varit utredare Janna Kokko. I den slutliga handläggningen av ärendet har även chefsjuristen Tove Björnheden och avdelningschefen Malin Morell deltagit.

Juno Blom
barnombudsman

³ Barnombudsmannen (2025). "Ni måste hinna före" – Barns och ungas berättelser om att vara frihetsberövad.